

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 43/2012-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. I. Z., Česká republika, zastúpeného JUDr. V. H., K., pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 Co/99/2011 v spojení s postupom a rozhodnutím Okresného súdu Prešov sp. zn. 12 C/5/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. I. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. decembra 2011 doručená sťažnosť RNDr. I. Z., Česká republika (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. V. H., Košice, pre namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 46

ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co/99/2011 v spojení s postupom a rozhodnutím Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C/5/2011.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľ ako živnostník vykonával na území Slovenskej republiky podnikateľskú činnosť na základe živnostenských oprávnení vydaných orgánmi Slovenskej republiky. Obvodný úrad P., odbor živnostenského podnikania (ďalej len „živnostenský úrad“) vykonal zánik živnostenského oprávnenia sťažovateľa k 31. decembru 2009 na základe oznámenia jeho zodpovedného zástupcu, o ktorom sťažovateľ nevedel a s ktorým nesúhlasil. Sťažovateľ vyjadril svoj nesúhlas s uvedeným postupom živnostenského úradu a vysvetlil mu svoj postoj k úkonu zodpovedného zástupcu, živnostenský úrad však zotrval na svojom stanovisku, že sťažovateľove živnostenské oprávnenia zanikli.

Žalobou z 5. januára 2011 sa sťažovateľ domáhal na okresnom súde vyslovenia neplatnosti právneho úkonu žalovaného (zodpovedného zástupcu) – oznámenia o ukončení podnikania. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 12 C/5/2011 z 3. mája 2011 žalobu sťažovateľa zamietol s odôvodnením, že sťažovateľ sa dovoľával vyslovenia neplatnosti úkonu, ktorý je individuálnym správny aktom v správnom konaní, a preto nie je možné domáhať sa vyslovenia jeho neplatnosti v civilnom konaní. Neprisvedčil tiež tvrdeniu sťažovateľa, že existuje naliehavý právny záujem na vyslovenie neplatnosti právneho úkonu.

Rozhodnutie okresného súdu včas napadol sťažovateľ odvolaním. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 18 Co/99/2011 z 26. októbra 2011 rozsudok okresného súdu potvrdil pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, pričom sa nestotožnil s názorom okresného súdu, že právny úkon oznámenia o ukončení podnikania je individuálnym správny aktom.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza:

„Sťažovateľ sa sťažuje, že rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 18 Co/99/2011-36 zo dňa 26. 10. 2011, v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Prešove č. k. 12 C 5/11-24 zo dňa 3. 5. 2011, a konaniami, ktoré týmto rozhodnutiam predchádzali, bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu tým, že súdy meritórne neprejednali a meritórne nerozhodli o záležitosti jeho žaloby týkajúcej sa zániku jeho živnostenských oprávnení u ohlasovacej živnosti vo všetkých predmetoch jeho podnikania v tej situácii, v ktorej sa bez svojho zavinenia ocitol, t. j. keď o oznámení o ukončení svojho podnikania a o vykonaní zániku svojich živnostenských oprávnení bol informovaný s časovým odstupom približne jedného roka. V uvedenej situácii, ustanovenia § 250b ods. 1 a § 250d ods. 3 o. s. p., tak, ako ich vyložili rozhodnutia uvedené v časti II. B tejto sťažnosti, sťažovateľovi neumožňujú meritórne prejednanie jeho žaloby podľa V. hlavy o. s. p. a neumožňujú ani prejednanie absolútnej neplatnosti právneho úkonu žalovaného v správnom súdniectve.

Sťažovateľ sa sťažuje, že bez meritórneho prejednania a bez meritórneho rozhodnutia súdu o jeho záležitosti týkajúcej sa oznámenia o ukončení jeho podnikania ostane jeho právne postavenie vzhľadom k uvedeným skutočnostiam aj naďalej neisté. Poskytnutie súdnej ochrany rozhodnutím o absolútnej neplatnosti oznámenia žalovaného by túto právnu neistotu odstránilo. Absolútne neplatný právny úkon nemá žiadne právne následky a to ani na zánik živnostenských oprávnení sťažovateľa.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu upravené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a základné právo sťažovateľa na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a právo sťažovateľa na vyjadrenie ku všetkým vykonaným dôkazom upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, bolo postupom a rozsudkom Krajského súdu

v Prešove č. k. 18 Co/99/2011-36 zo dňa 26. 10. 2011, v spojení s postupom a rozsudkom Okresného súdu v Prešove č. k. 12 C/5/2011-24 zo dňa 3. 5. 2011, porušené.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 18 Co/99/2011-36 zo dňa 26. 10. 2011 a rozsudok Okresného súdu v Prešove č. k. 12 C 5/11-24 zo dňa 3. 5. 2011, sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Porušovatelia sú povinní uhradiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 261,82-EUR za dva úkony právnych služieb (príprava a prevzatie zastúpenia, sťažnosť, dvakrát režijný paušál) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. V. H., v lehote do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením

bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach všetky osoby sú si pred súdom rovné. Každý má úplne rovnaké právo, aby bol spravodlivo

a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje buď o jeho právach a povinnostiach, alebo o akomkoľvek trestnom obvinení vznesenom proti nemu...

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje zároveň za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Podstatou sťažnosti je tvrdenie, že prvostupňový a odvolací súd tým, že konštatovali nedostatok naliehavého právneho záujmu a posúdili, že poskytnutie ochrany sťažovateľovi podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v prípade jeho žaloby nemá zmysel, porušili označené práva sťažovateľa.

1. Podľa názoru ústavného súdu na konanie o sťažnosti v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C/5/2011, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd. V danom prípade o rozsudku okresného súdu na základe odvolania sťažovateľa rozhodoval krajský súd ako súd odvolací, t. j. sťažovateľ sa domáhal ochrany svojich práv právnymi

prostriedkami v systéme všeobecných súdov. Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie označených práv postupom okresného súdu v predmetnom konaní po predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa sústredil na posúdenie otázky, či interpretácia a aplikácia právnej normy, ktorá bola základom pre rozhodovanie krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co/99/2011 [konkrétne § 80 písm. c) OSP], je zlučiteľná s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách.

Krajský súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia opieral najmä o tieto argumenty:

«Je treba prisvedčiť žalobcovi, že oznámenie o ukončení jeho podnikania u ohlasovanej živnosti, vykonané dňa 2. 12. 2009. dané Obvodnému úradu v P. je právnym úkonom, s ktorým zákon o živnostenskom podnikaní č. 455/1991 Zb. v znení neskorších predpisov spája právne následky a to vyznačenie v živnostenskom registri ukončenie podnikania. Práve takéto rozhodnutie správneho orgánu, aj keď sa nevyhotovuje a neodôvodňuje, je rozhodnutím správneho orgánu. Účelom podanej určovacej žaloby žalobcu je dosiahnutie stavu pred vykonaním tohto záznamu.

Podľa § 80 písm. c/ O. s. p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Podľa § 80 písm. c/ O. s. p. možno návrhom na začatie konania uplatniť, aby bolo určené, či tu právny vzťah alebo právo je, alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Ak nie je naliehavý právny záujem daný, nemôže byť žaloba už z tohto dôvodu opodstatnená. Naliehavý právny záujem na určení je daný najmä tam, kde by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Ak však k porušeniu práva už došlo a je teda možné žalovať na splnenie povinnosti, ktorá z porušenia práva vyplýva, nemá preventívna ochrana poskytovaná inak podľa § 80 písm. c / O. s. p. zmysel. Spravidla preto v takomto prípade

nemôže mať žalobca naliehavý právny záujem na určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je.

V danom prípade je treba konštatovať, že k porušeniu práva žalobcu došlo už tým, že na základe jeho plnej moci vykonal žalovaný úkon, „oznámenie o ukončení podnikania u ohlasovacej živnosti“ čo malo za následok rozhodnutie správneho orgánu, ktorý svojím rozhodnutím o vyznačení ukončenia podnikania v živnostenskom registri, vyznačil zánik živnostenského oprávnenia vo všetkých predmetoch podnikania u žalobcu

S ohľadom na uvedené, bolo potrebné skúmať, ako sa prípadným vyslovením neplatnosti tohto právneho úkonu zmení právne postavenie žalobcu vo vzťahu k správneho orgánu a či tento by bol oprávnený a povinný navrátiť rozhodnutie zápisom v živnostenskom registri do pôvodného stavu.

Odvolaací súd je toho názoru, že aj prípadným vyhovením žalobe sa právne postavenie žalobcu nijako nezmení a to z dôvodu, že žalobca nepodal žalobou podľa V. hlavy O. s. p.

Podľa § 244 O. s. p. v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. Ako vyplýva z obsahu spisu, ale aj samotného odvolania žalobcu, tento sa nedomáhal v správnom konaní žalobou preskúmania správnosti vyznačenia jeho ukončenia podnikania v živnostenskom registri voči správneho orgánu. Ako už bolo vyššie uvedené, aj vykonanie zápisu v živnostenskom registri je rozhodnutím správneho orgánu, aj keď sa rozhodnutie nevyhotovuje a neodôvodňuje. V tomto konaní by sa správny súd musel prejudiciálne zaoberať otázkou platnosti vykonania tohto právneho úkonu žalovaným. Samotné vyslovenie neplatnosti podľa § 80 písm. c/ O. s. p. v spojení s § 39 a 40 Občianskeho zákonníka neprivodí navrátenie zápisu do pôvodného stavu, ani nemá vplyv na začatie správneho konania, pre ktoré platia zákonom stanovené lehoty. Za naliehavý právny záujem sa nepovažuje subjektívny pocit účastníka a naliehavosť právnej úpravy, ktorá v prípade § 80 písm. c/ O. s. p. má iba preventívny charakter, smerujúci k tomu, aby nedošlo k porušeniu práva. Ak k porušeniu práva došlo, zákon upravuje zákonný postup, v danom prípade v správnom konaní, ako porušené právo napraviť.

Ak by sa predmetná žaloba posudzovala podľa obsahu, z ktorej je zrejmé, že Uplatnenie neplatnosti právneho úkonu smerovalo vo vzťahu nesprávneho rozhodnutiu

správneho orgánu o zápise týkajúcom sa ukončenia podnikania žalobcu v živnostenskom registri, ani súd prvého stupňa ani odvolací súd nemohli konanie zastaviť a postúpiť vec správne orgánu z dôvodu, že tento nebol účastníkom tohto konania.»

Podľa § 80 písm. c) OSP návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. V zmysle tohto ustanovenia zaťažuje navrhovateľa dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní, že na určení existencie či neexistencie právneho vzťahu má naliehavý právny záujem v čase rozhodovania súdu. Podľa judikatúry všeobecných súdov má určovací žaloba podľa § 80 písm. c) OSP preventívny charakter a prichádza do úvahy najmä, ak môže eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistotu v právnom vzťahu, ak nápravu nemožno dosiahnuť inak. Prichádza do úvahy aj vtedy, ak vytvára takú úpravu vzájomných vzťahov, ktorá môže odstrániť budúce spory medzi účastníkmi. Ak nemožno očakávať naplnenie týchto funkcií, nie je daný naliehavý právny záujem a uplatnenie určovacej žaloby podľa uvedeného ustanovenia je neúspešné.

Posúdenie otázky existencie naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c) OSP je primárne záležitosťou všeobecných súdov. Ústavný súd poznamenáva, že mu neprislúcha hodnotiť spôsob vykonávania dôkazov všeobecnými súdmi ani hodnotiť skutkové a právne závery, ku ktorým dospeli, a tak zasahovať do ich rozhodovacej činnosti, pretože nie je prieskumným súdom ani nadriadeným súdom. Jeho úlohou je kontrola zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách.

Predmetom prípadnej kritiky zo strany ústavného súdu by sa rozhodnutie všeobecného súdu mohlo stať len v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (*mutatis mutandis* I. ÚS 17/01).

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu sp. zn. 18 Co/99/2011 dospel ústavný súd k záveru, že výklad krajského súdu nemožno považovať za zjavne

neodôvodnený alebo arbitrárny. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Krajský súd napadnuté rozhodnutie náležite odôvodnil, zaoberal sa námietkami sťažovateľa a vysvetlil dôvod svojho postupu. Poukázal na chybné posúdenie podstaty oznámenia o zániku živnosti okresným súdom, ktoré korigoval, ako aj na záver okresného súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu, s ktorým sa stotožnil. Zdôvodnenie rozsudku krajského súdu netrpí vadami arbitrárnosti ani zjavnej neodôvodnenosti, čo by prípadne mohlo signalizovať porušenie označených práv sťažovateľa. Samotná nespokojnosť sťažovateľa s rozsudkom krajského súdu nemôže byť dôvodom na vyslovenie namietaného porušenia označených práv.

Ústavný súd tak nezistil pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti žiadne skutočnosti nasvedčujúce priamej súvislosti medzi rozhodnutím krajského súdu a sťažovateľom označenými právami, a preto jeho sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2012